

רבי שמעון שמצריך שלש דפנות ועוד טפח להיות מסתור ומחסה; רבן גמליאל הפוסל סוכה שבראש הספינה ובראש העגלה (ויש שאינם גורסים אלא בראש הספינה. עתוס'); בית שמאי המצריכים סוכה שיש בה כדי להכניס שלחנו (ערש"י); רבי אלעזר הפוסל סוכה כמין צריף או סמוכה לכותל, שאין לה גג; אחרים הפוסלים סוכה עגולה.

א. פרוש התוס' ועוד: לא שכולם שוים ומסכימים לדעה אחת, אלא בכל אחת מדעות התנאים ראינו צורך בקביעות מסוימת בסוכה, אבל יש שהם חולקים זה עם זה, כגון רבי ובית שמאי לענין גודל הסוכה.

ב. כתבו הפוסקים שלהלכה קיימא לן כחכמים שסוכה דירת עראי. ואולם שתים מתוך ההלכות דלעיל אנו נוקטים להלכה; עשאה כמין צריף פסולה. וכן אם היה שלחנו בתוך הבית לא יצא (עפ"י הרי"ף ועוד).

ג. מבואר במסכת יומא שלרבי יהודה שסבר סוכה דירת קבע, סוכה בחג חייבת במזווה. וחכמים פוטרים. כמו כן נחלקו לענין עירובי חצרות וחיוב מעשרות – האם יש לסוכת החג דין 'בית' אם לאו.

יש לומר שלרבי יהודה סוכה חייבת במזווה אפילו אין בה ד' על ד' (ע' הערות במסכת סוכה לעיל ג).

כאמור, להלכה פטורה ממזווה ואינה קובעת למעשר (רמב"ם מזווה ו, 1; מעשר ה, ד).

ד. סוכה העשויה בחדר שדרים בו בכל ימות השנה, ובסוכות מסירים הגג ומסככים; נחלקו האחרונים האם חייבת במזווה בימות החג אם לאו, ודעת הפרי-מגדים (סו"א תרמד, והובא במשנה ברורה סו"א תרכו) ועוד פוסקים לפטור. ואולם בערוך השלחן (יו"ד רפז, כז) ובאגרות משה (או"ח ח"ה מ) נקטו כדעת המחייבים, שהרי עכ"פ זו דירה קבועה לכל השנה כולה. וכן נטה בשו"ת שבט הלוי (ח"ב קנג).

[הפרי-חדש נקט לפטור, והוסיף שלאחר החג צריך להסירה ולקובעה, משום 'תעשה ולא מן העשוי'. ובאג"מ (שם) תמה ביותר על כך. וכן הורה הגרשו"א שאין המנהג להסיר המזווה ולקבעה שוב (ע' הליכות שלמה סוכות פ"ח הערה 58). ובספר הלכות חג בחג (סוכה א, ד) כתב שראוי להחמיר להסירה ולחזור לקבעה מיד בלא ברכה. ולכאורה נראה מסברא שאם משתמש שם בסוכות אף באותם שימושים של כל השנה שאינם מיוחדים לסוכה, כגון שנכנס ויצא לארונות הנמצאים שם – חייבת, הגם שאין הגג אטום וקבוע כבית, שהרי ממשך את שימוש הקבוע ולא גרע במה שהיא גם סוכה, וכגון סוכת היוצרים החיצונית, שאין שם 'סוכת עראי' מגרע מקביעותה.

ויש לעיין לדעת הפוסקים, בכגון מרפסת סגורה שעושה שם סוכה, לכאורה נראה שבסוכות צריך להעתיק המזווה לצד השני של הפתח, שהרי בחג הסוכה פטורה והחדר שפתוח אליה הוא העיקר. אך אם יש שם שימושים שרגיל בהם כל השנה וכד' נראה שלד"ה חייבת כאמור].

דפים ז – ח

יב. סוכה עגולה – מהי מידת היקפה המנימלי?

אמר רבי יוחנן: סוכה העשויה ככבשן (= עגולה); אם יש בהיקפה כדי לישיב בה כ"ד בני אדם – כשרה, ואם לאו – פסולה. ופרשו דבריו שסבר כרבי שכל סוכה שאין בה ד' אמות על ד' אמות פסולה, הלכך צריך שיהא בעיגול כדי לרבע בתוכו ריבוע של ד' אמות, ולכן רוחב (= קוטר) העיגול צריך להיות קרוב לשש אמות [שהרי רוחב העיגול הוא אלכסון הריבוע שבתוכו, וכל אמה בריבוע אמה ושתי חמישיות באלכסון (ומעט יותר. תוס')]. נמצא הקף העיגול כשמונה עשרה אמות [ובאמת די בי"ז פחות רבע, אלא שלחומרא לא דק], וזהו ששיער רבי יוחנן בעשרים וארבעה בני אדם היושבים מסביב לה מבחוץ.

דף ח

יג. א. האם הסוכות דלהלן כשרות למצוה; סוכות יוצרים, גויים, נשים, בהמה, כותים, רועים, קייצים, בורגנים, שומרי פירות.

ב. האם סוכות היוצרים חייבות במזווה?

א. שתי סוכות של יוצרים זו לפני זו; הפנימית אינה סוכה (מפני שהיא דירתו של כל השנה ואינה ניכרת שלשם סוכה דר בה. רש"י), והחיצונה סוכה (כיון שאינו דר שם כל השנה ואינה עשויה אלא לצאת ולבא דרך שם ולעשות מלאכתו ולהוציא הקדרות למכירה – וכבית הלל שאומרים אין צריך לעשות סוכה לשם חג, הלכך אינו צריך לסתרה ולבנותה למצוותה. עפ"י רש"י. ובשו"ע (תרלו, ב) מבואר שעושה הקדרות בפנימית, ובחיצונה רק מוכר).

לפרש"י, אף אם יודעים שעשה את הפנימית לשם צל, פסולה מדרבנן (עפ"י פרי מגדים, מובא בשער הציון תרלו, יג).

הרמב"ם השמיט הלכה זו. וע' בשפת אמת.

סוכת גויים, נשים כו' – כשרות, אף על פי שעשויות לאנשים שאינם חייבים בסוכה (ועל ידיהן). וכן סוכת רועים, קייצים כו' אעפ"י שאינן קבועות – כשרות, ובלבד שיהיו מסוככות כהלכתן כלומר מסוככות יפה שאו מוכח הדבר שנעשו לצל ולא לצניעות בעלמא (רש"י. והר"ן פירש לאפוקי אם נעשו לשם דירה ואוצר – אינן כשרות. ורבנו תם פירש שלא עשאה מעובה יותר מדי להגן מן המטר), שאף על פי שאין צריך לעשות סוכה לשם חג (כבית הלל), צריך לעשותה לשם צל.

הדפנות אינם צריכים להעשות לצל (ריא"ז. ונראה שלר' יאשיה שלמד מ'זסכות' שהדפנות כסכך, צריכות גם הם להיות לשם צל. ולב"ש יתכן שצריך לעשותן לשם חג).

ב. שתי סוכות היוצרים; הפנימית חייבת במזווה שהרי היא דירתו (שאוכל וישן שם לפרקים. ריא"ז), והחיצונה פטורה לפי שאין בה דיורין [ומשום 'בית שער' לפנימית אינה חייבת – כיון שסוכת היוצרים אינה קבועה].

א. רש"י מפרש שאין הפנימית קבועה הלכך בית שער שלה פטור (וכן מפרש הרמב"ם בהל' מזווה ו, ט).

ואולם ברמב"ם משמע שמפרש שהחיצונה אינה קבועה שלפעמים מניחה ולפעמים מסירה, ולכך היא פטורה. ודייקן המפרשים שלפי דבריו אם משתמש בחיצונה בקביעות, גם אם הפנימית אינה אלא כדירת עראי – החיצונה חייבת (עפ"י מרכבת המשנה ועוד. וע' שו"ת רב פעלים ח"ב יו"ד לו; אור לציון ח"א יד; שפת אמת).

וחיוב 'בית שער' לפרש"י ותוס' אינו אלא מדרבנן (ע"ע ביזמא יא).